

Kraków, tradytor przy ulicy Olszanickiej, przed 1914 r.

1. Kategoria

Militaria, tradytor

2. Położenie administracyjne

gm. Kraków, pow. krakowski, woj. małopolskie

3. Współrzędne

50.06721 19.83876

4. Kod w dokumentacji

Krakow-22-290

5. Opis

Wykuty w skale tradytor (stanowisko strzeleckie)* nieistniejącego szańca piechoty IS-III 2 Twierdzy Kraków znajduje się na skraju niewielkiego, izolowanego lasu położonego nad ulicą Olszanicką, na zachód od głównego kompleksu Lasu Wolskiego. Henryk Łukasik podaje, że jest to jedyny na terenie Twierdzy Kraków tradytor, do którego zamaskowania wykorzystano w tak umiejętny sposób warunki naturalne**.

Wybudowany w latach 1887-1888 Szaniec piechoty IS-III-2 (skrót od niem. Infranterie Schanz) pełnił funkcję pomocniczą dla pobliskiego Fortu nr 39 Olszanica. Zadaniem szańca było kontrolowanie biegnącego u jego stóp traktu, który prowadził z Krakowa na zachód wzdłuż Rudawy. Naprzeciw szańca znajdował się bród umożliwiający przejście przez zabagnioną i podmokłą dolinę rzeki. Dokładny wygląd umocnień nie jest znany, ponieważ po roku 1920 szaniec całkowicie zniwelowany. Zachował się jedynie tradytor, który stanowił jego najważniejszy i najciekawszy element.

Tradytor wykuty jest w skale w sposób przypominający kawerny amunicyjne. Od strony rzeki pozostaje praktycznie niewidoczny. Wejście prowadzi z wyniosłego grzbietu, na którym znajdował się szaniec. W głąb budowli biegną schody, które doprowadzają najpierw do okna-strzelnicy z polem ostrzału w kierunku wschodnim, a następnie do pomieszczenia drugiej, większej strzelnicy umożliwiającej ostrzał w kierunku zachodnim. Dzięki takiemu rozmieszczeniu strzelnic załoga tradyтора mogła zablokować drogę prowadząc ogień flankowy (boczny) w każdym ze wskazanych kierunków. Wejście do tradyтора było kiedyś zamykane pancernymi drzwiami. Uwaga! Wnętrze mocno i w nieprzyjemny sposób zaśmiecone!

6. Uwagi

7. Źródła i materiały

* Według definicji podanej przez Janusza Bogdanowskiego tradytor to w fortyfikacji XIX/XX w. ukryte stanowisko strzeleckie, osłonięte od przedpola budynkiem koszar sztyjowych fortu, szarpą ziemną lub uskokiem terenu, umożliwiające ostrzał międzypola lub zapola wąskim pasem ognia. Najczęściej przybiera formę parterowej lub piętrowej budowli obejmującej umieszczone pod sobą izby forteczne z działobitniami dla dział szybkostrzelnych (Janusz Bogdanowski, *Architektura obronna w krajobrazie Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa-Kraków 1996, s. 557. W przypadku tradytor nad ul. Olszanicką cytowana definicja nie ma pełnego zastosowania ze względu na nietypowy charakter tej budowli.

** Henryk Łukasik, *Twierdza Kraków - znana i nieznaną. Część II, odcinek zachodni i południowy od traktu olkuskiego do dolnej Wisły*, wyd. Arkadiusz Wingert, Międzyzdroje 2001, s. 60-61.

8. Dokumentacja w terenie

27 marca 2017 r.

